

2. Хоткевич Г. М. Авірон; Камінна душа: Повісті / Г. Хоткевич. – М. : Харків : Фоліо, 2009. – 380 с.

3. Юнг К.-Г. Психологія бессознательного / Юнг К.-Г. – М. : Реабилітація, 1998. – 400 с.

## ХУДОЖНІ ОСОБЛИВОСТІ КОНФЛІКТУ У ДРАМІ «КАМ'ЯНА ДУША» І. ФРАНКА

*Бикова Т. В. Національний педагогічний університет імені М.П. Драгоманова  
м. Київ, e-mail: t.v.bykova@npu.edu.ua*

На початку ХХ ст. особливу увагу письменники стали приділяти розкриттю психології душі героїв, прагнули умотивувати їх вчинки, поведінку, складний життєвий вибір. Іван Франко як письменник, який удався до відкриттів і експериментування у межах багатьох жанрових форм, взявши за джерело написання одну із легенд про опришків [2, с. 120], народних месників Карпатського краю, створив ще одну цікаву версію вирішення психологічного конфлікту двох статей у драмі «Кам'яна душа».

І. Франко відповідно до жанру драматизує соціальний статус головної героїні – його Маруся є дружиною Крайника, який є найбільшим ворогом для опришків, влаштує на них лови. Головна героїня втікає від свого заможного чоловіка, причиною втечі для неї є пошук світлої душі, не забрудненої низинними потребами і здатної зрозуміти її поривання до чистоти світу і ідеального кохання. Своїми оповідями, опришок Марусяк у драмі дав зрозуміти дівчині, що є інший світ, вільний від матеріальних здобутків і бруду, однак цим увів її в оману.

Маруся входить у конфлікт із середовищем, заплутується у своїх почуттях, адже залишає в результаті втечі до опришка власних дітей, поставила на важелі свого кохання життєві долі багатьох інших людей, невинних у її непродуманому вчинкові. Материнська любов виявилась для Марусі у І. Франка найсильнішим почуттям, адже більш за все за дітей переживає героїня драми, хоча й не має права виявити справжні почуття, залишаючись камінною зовні. І. Франко розкриває перед читачем глибоку душевну трагедію жінки, яка незважаючи на душевний біль здатна опанувати свої вирвані на волю почуття. Подібно до Марії, матері Ісуса Христа вона готова нести ці душевні муки до кінця, тому й постійно у молитвах звертається до своєї заступниці: «О Мати Божа, порятує мене! / Закам'яни те серце, щоб не трісло!» [1, с. 336]. Письменник таким чином неодноразово підкреслює, що така камінність у жіночому серці має бути не лише для того, щоб сховати

справжні внутрішні переживання героїні від Марусяка, а передусім, щоб витримати муку розлуки із власними дітьми. У цій закам'янілості душі для Марусі знаходиться пошук покути за помилково вчинений необдуманий крок.

Любов у розумінні жінки-гуцулки виявляється більш глибоким почуттям за чоловічі почуття, адже включає у себе й не тільки ставлення до чоловіка, а й материнську любов до дитини. Маруся здатна віддати все найцінніше що має: через свого слугу вона передає золотий хрест із картою всіх сховок скарбів Марусяка ні на хвилину не задумуючись над наслідками: «Отсе, / Се для моїх дітей. Се бережи, / Як око в голові!». Проте розуміючи, що її життя нічого не варте, адже «брудна душа» її чоловіка не зрозуміє істинних причин втечі до опришка Марусяка, Маруся у драмі підсвідомо передчуває свою загибель: незважаючи на передану пропозицію видати Марусяка, підсилену жорстокістю у ставленні до неї опришка, героїня не зраджує своєму колишньому почуттю, заради любові до своїх дітей.

Конфлікт у драмі І. Франка ґрунтується насамперед на різному співвідношенні гендерного розуміння поняття «любов». Із двох можливих варіантів продовження долі головної героїні (одна – це щире кохання до Марусяка, варіант залишитися живою, інша – вірна материнська любов, неможливість повністю закам'яніти душу і поділити серце навпіл, як результат – фізична загибель) письменник обирає для героїні другий варіант – трагічну загибель головної героїні від руки Марусяка заради щастя і майбутньої кращої долі власних дітей.

Чоловіче сприйняття поняття «любові» поглиблює конфлікт: для ватажка опришків Марусяка важлива миттєвість кохання, постійне бажання пошуку скарбу у прямому і переносному значенні: мається на увазі відсутність постійності у почуттях. Так, отамана опришків І. Франко показує у сучасному розвитку, сконцентровує весь світ персонажа навколо показу реальних подій і ситуацій. Характер конфлікту прописується шляхом наявності авторських ремарок (на кшталт: «б'є обухом топірця в плечі», «Хапає за шию і помічає, що нема хреста», «добуває ножа і пробиває її», «зривається» та ін.), думок інших персонажів про опришка Марусяка. Фактично наприкінці драматичного твору відбувається не просто гендерних конфлікт інтересів, відбувається двобій двох світопорядкованих поглядів на життя, з розстановкою суттєвих пріоритетів у виборі виходу з трагічної ситуації. Для Ілька Марусяка найголовніше у житті виступає понад кохання лише матеріальне збагачення. До своєї коханої Марусяк звертається у верхньому лайливому тоні: «Гадино! А де мій хрест?... О, так! Йому дала! / Я бачив! Зраднице! У тім хресті / Душа моя, життє моє! У нім / Є списані всі наші криївки, / В котрих ми скрили гроші. Як же ти / Посміла

хрест сей дати...» [1, с. 341]. Таке ставлення до колишнього кохання є лише свідченням глибокої душевної кризи персонажа, говорить про втрату особистих життєвих переконань і кардинальне віддалення від загальнолюдських цінностей добра і справедливості.

Чоловічий погляд у творі ґрунтується на позиції, що Маруся між вибором кохання чи здобуття статків, на перше місце ставить матеріальне збагачення, звідси й випливає таке зневажливе ставлення до Марусі наприкінці твору. Щодо проблем інтепретації стосунків чоловіка і жінки у драмі І. Франка, то насамперед варто зауважити на тому, що у драмі «Кам'яна душа» письменник приділяє більше уваги розкриттю внутрішнього світу жінки, письменник прагнув розкрити душевну трагедію в житті героїні. І. Франко використовуючи малу подієвість під час діалогів багатьох персонажів, монологів Марусі, розкриваючи причини камінності душі героїні, готує реципієнта до трагічної розв'язки – у такому конфлікті власної душі, скованості справжніх почуттів і неспроможності поєднати в одному серці багато варіантів любові не може бути переможця.

У конфлікті двох інтересів – чоловічого і жіночого у драмі перемагає жіночий погляд на спілкування зі світом: адже він у двобої, має надійну підтримку у вигляді материнського почуття до власних дітей.

## Література

1. Франко І. Драматичні твори / передмова: Ю. Кобелецький. – Київ : Мистецтво, 1941. – 374 с.
2. Ходили опришки. Збірник / уклад. І. Сенько. – Ужгород : Карпати, 1983. – 384 с.

## ДУХОВНЕ ЖИТТЯ СУСПІЛЬСТВА

*Халесєва О. В., Костіна Л. М., Поддуда І. А.  
Харківська гуманітарно-педагогічна академія*

Сутнісною якістю людського способу існування є духовне життя суспільства. Це надзвичайно широке поняття, що включає в себе: 1) духовне виробництво (розроблення поглядів і уявлень, теорій, концепцій та інших ідейних утворень і духовних цінностей, формування духовних потреб людей у споживанні духовних цінностей, у творчій діяльності); 2) суспільну свідомість, як сукупність ідеальних форм (понять, суджень, поглядів, почуттів, ідей, уявлень, теорій), що вироблені людством у процесі освоєння природи і соціальної історії та